

WYROK Z DNIA 12 MARCA 2009 R.
SNO 11/09

Przewodniczący: sędzia SN Edward Matwijów.

*Sędziowie SN: Małgorzata Wrębiakowska-Marzec, Kazimierz Zawada
(sprawozdawca).*

Sąd Najwyższy – Sąd Dyscyplinarny z udziałem Zastępcy Rzecznika Dyscyplinarnego – sędziego Sądu Okręgowego oraz protokolanta po rozpoznaniu w dniu 12 marca 2009 r. sprawy sędziów Sądu Rejonowego w związku z odwołaniem Ministra Sprawiedliwości od wyroku Sądu Apelacyjnego – Sądu Dyscyplinarnego z dnia 10 października 2008 r., sygn. akt (...)

1. Uchylił zaskarżony wyrok w stosunku do obwinionej – sędziego Sądu Rejonowego X. Y. i przekazał w tym zakresie sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu – Sądowi Dyscyplinarnemu.
2. Zmienił zaskarżony wyrok w stosunku do obwinionego sędziego Sądu Rejonowego W. Z. w ten sposób, że wymierzył mu karę dyscyplinarną upomnienia.
3. Kosztami postępowania obciążył Skarb Państwa.

Uzasadnienie

Sąd Apelacyjny – Sąd Dyscyplinarny wyrokiem z dnia 10 października 2008 r. uznał sędziego Sądu Rejonowego X. Y. za winną popełnienia przewinienia dyscyplinarnego określonego w art. 107 § 1 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. Nr 98, poz. 1070 ze zm. – dalej: „u.s.p.”), polegającego na tym, że w okresie od co najmniej 22 marca 2005 r. do dnia 17 stycznia 2008 r. jako sędzia referent, a od dnia 20 kwietnia 2007 r. jako przewodnicząca Wydziału Karnego Sądu Rejonowego, spowodowała niczym nie uzasadnioną przewlekłość w przekazaniu do rozpoznania wniesionej przez Prokuratora Rejonowego w dniu 24 lutego 2005 r. apelacji od wyroku z dnia 16 listopada 2004 r. w sprawie II K 534/02 przeciwko Annie K., przez to, że akta te trzymała w swoim gabinecie i przekazała dopiero w wyniku pisemnej interwencji Naczelnika Wydziału II Postępowania Sądowego Prokuratury Okrękowej z dnia 16 listopada 2007 r. u Prezesa Sądu Rejonowego (pkt 1b wniosku o rozpoznanie sprawy dyscyplinarnej) i za to na podstawie art. 109 § 1 pkt 1 u.s.p. wymierzył jej karę dyscyplinarną upomnienia, natomiast uniewinnił ją od zarzutu popełnienia przewinienia dyscyplinarnego określonego w art. 107 § 1 u.s.p., polegającego na tym, że jako przewodnicząca Wydziału Karnego Sądu Rejonowego od dnia 20 kwietnia 2007 r. nie dopełniła

obowiązków służbowych w zakresie prawidłowego nadzoru nad pracą kierowniczką sekretariatu, przez to, że nie kontrolowała w sposób należyty terminowości przekazywania do rozpoznania przez Sąd Okręgowy wniesionych apelacji w sprawach karnych, w wyniku czego:

- apelacja wniesiona przez Prokuratora Prokuratury Rejonowej w dniu 25 czerwca 2003 r. od wyroku z dnia 14 marca 2003 r. w sprawie II K 253/02 przeciwko Zbigniewowi Ł. została przedstawiona do rozpoznania dnia 21 stycznia 2008 r.,
- apelacja wniesiona przez Prokuratora Prokuratury Rejonowej w dniu 3 października 2005 r. od wyroku z dnia 28 sierpnia 2003 r. w sprawie II K 650/03 przeciwko Jackowi A. została przedstawiona do rozpoznania dnia 18 stycznia 2008 r.,
- apelacja wniesiona przez obrońcę oskarżonego w dniu 19 września 2005 r. od wyroku z dnia 17 sierpnia 2005 r. w sprawie II K 1175/02 przeciwko Włodzimierzowi K. została przedstawiona do rozpoznania dnia 17 stycznia 2008 r.,
- obwiniona wydała w dniu 31 marca 2008 r. zarządzenie o przedstawieniu sądowi odwoławczemu apelacji oskarżonego Dariusza Ż. wniesionej w dniu 4 lipca 2005 r. od wyroku z dnia 20 kwietnia 2005 r. w sprawie II K 15/03 (pkt 1a wniosku o rozpoznanie sprawy dyscyplinarnej).

Tym samym wyrokiem Sąd Apelacyjny – Sąd Dyscyplinarny uznał sędziego Sądu Rejonowego W. Z. za winnego popełnienia przewinienia dyscyplinarnego z art. 107 § 1 u.s.p. polegającego na tym, że jako przewodniczący Wydziału Karnego Sądu Rejonowego nie dopełnił obowiązków służbowych w zakresie prawidłowego nadzoru nad pracą kierowniczką sekretariatu, przez to, że nie kontrolował w sposób należyty terminowości przekazywania apelacji w sprawach karnych do rozpoznania przez Sąd Okręgowy, w wyniku czego do dnia 19 kwietnia 2007 r. nie zostały przedstawione do rozpoznania apelacje w następujących pięciu sprawach:

- apelacja wniesiona w dniu 25 czerwca 2003 r. przez Prokuratora Prokuratury Rejonowej od wyroku z dnia 14 marca 2003 r. w sprawie II K 534/02 przeciwko Zbigniewowi Ł.,
- apelacja wniesiona w dniu 24 lutego 2005 r. przez Prokuratora Prokuratury Rejonowej od wyroku z dnia 16 listopada 2004 r. w sprawie II K 534/02 przeciwko Annie K.,
- apelacja wniesiona w dniu 3 października 2005 r. przez Prokuratora Prokuratury Rejonowej od wyroku z dnia 28 sierpnia 2003 r. w sprawie II K 650/03 przeciwko Jackowi A.,
- apelacja wniesiona w dniu 4 lipca 2005 r. przez oskarżonego Dariusza Ż. od wyroku z dnia 20 kwietnia 2005 r. w sprawie II K 15/03,
- apelacja wniesiona w dniu 19 września 2005 r. przez obrońcę oskarżonego od wyroku z dnia 17 sierpnia 2005 r. w sprawie K 1175/02 przeciwko Włodzimierzowi K. (pkt 2 wniosku o rozpoznanie sprawy dyscyplinarnej).

Przyjmując, że przypisane obwinionemu przewinienie stanowi przypadek mniejszej wagi, Sąd Apelacyjny – Sąd Dyscyplinarny na podstawie art.109 § 5 u.s.p. odstąpił od wymierzenia kary.

Uniewinniając sędziego Sądu Rejonowego X. Y. od popełnienia opisanego wyżej przewinienia (pkt 1a wniosku o rozpoznanie sprawy dyscyplinarnej), Sąd Apelacyjny – Sąd Dyscyplinarny wyjaśnił, że dokonane ustalenia nie wskazują na istnienie opóźnień w przekazywaniu akt do Sądu Okręgowego w sprawach II K 253/02, II K 650/03 i II K 15/03, za które ponosiłaby ona odpowiedzialność. Obwiniona obejmując stanowisko przewodniczącej Wydziału Karnego Sądu Rejonowego zapoznała się z kontrolkami uzasadnień za lata 2005 i 2006, co było zgodne z § 75 zarządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 12 grudnia 2003 r. w sprawie organizacji i zakresu działania sekretariatów sądowych dla innych działów administracji sądowej (Dz. Urz. M.S. Nr 5, poz. 22 ze zm.), zobowiązującym kierownika sekretariatu do przechowywania kontrolki terminowego sporządzania uzasadnień przez dwa lata następujące po roku, w którym kontrolka została założona. Sprawdzając te kontrolki obwiniona nie zauważyła wpisów budzących wątpliwości co do terminowego przekazywania akt do Sądu Okręgowego. Nie było także sygnałów mogących uzasadniać te wątpliwości ze strony ustępującego przewodniczącego oraz ze strony kierowniczkii sekretariatu, której dotychczasowa praca nie budziła zastrzeżeń przełożonych. Obwiniona nie może, zdaniem Sądu Apelacyjnego – Sądu Dyscyplinarnego, ponosić odpowiedzialności za działania i zaniechania innych osób w latach poprzedzających rok 2005, gdyż nie miała obowiązku sprawdzenia ksiąg biurowych dotyczących tych lat.

Uznając przypisane sędziemu Sądu Rejonowego W. Z. przewinienie dyscyplinarne za przypadek mniejszej wagi Sąd Apelacyjny – Sąd Dyscyplinarny wskazał, że przemawiała za tym niewielka szkodliwość tego przewinienia dla wymiaru sprawiedliwości, dotyczyło ono bowiem spraw „niearesztowych” i nie było wynikiem lekceważenia obowiązków służbowych przez obwinionego. Na korzyść obwinionego przemawiała także jego wielka pracowitość i duże obciążenie pracą. Pełniąc obowiązki przewodniczącego wydziału, jednocześnie orzekał 3-4 razy tygodniowo. W ocenie Sądu Apelacyjnego – Sądu Dyscyplinarnego wystarczającą dolegliwością dla obwinionego był już fakt prowadzenia w stosunku do niego postępowania dyscyplinarnego.

Od wyroku Sądu Apelacyjnego – Sądu Dyscyplinarnego wniósł odwołanie Minister Sprawiedliwości. Zaskarżył ten wyrok na niekorzyść obwinionych sędziów Sądu Rejonowego: sędziego X. Y. w całości, a sędziego W. Z. – w części dotyczącej orzeczenia o karze.

Na podstawie art. 438 pkt 3 k.p.k. w zw. z art. 128 u.s.p. Minister Sprawiedliwości zarzucił zaskarżonemu wyrokowi w części dotyczącej sędziego X. Y.

błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia, mający wpływ na jego treść, polegający na bezzasadnym przyjęciu, iż obwiniona z chwilą objęcia funkcji przewodniczącej Wydziału Karnego Sądu Rejonowego nie miała informacji o opóźnieniach w przekazywaniu akt do Sądu Okręgowego oraz o wadliwej pracy kierowniczkii sekretariatu i dokonała należytej kontroli terminowego przekazywania spraw sądowi odwoławczemu.

Na podstawie art. 438 pkt 4 k.p.k. w zw. z art. 128 u.s.p. Minister Sprawiedliwości zarzucił zaskarżonemu wyrokowi w części dotyczącej sędziego W. Z. rażącą niewspółmierność orzeczenia o karze, polegającą na odstąpieniu od wymierzenia kary wskutek przyjęcia, że przypisane obwinionemu przewinienie dyscyplinarne stanowi przypadek mniejszej wagi, bez uwzględnienia w dostatecznym stopniu, że spowodowane przez obwinionego opóźnienie w przekazywaniu akt sądowi odwoławczemu trwało kilka lat.

Podnosząc powyższe zarzuty Minister Sprawiedliwości wniósł o:

1) uchylenie zaskarżonego wyroku w części odnoszącej się do sędziego X. Y. i przekazanie w tym zakresie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu – Sądowi Dyscyplinarnemu,

2) zmianę zaskarżonego wyroku w części dotyczącej sędziego W. Z. przez wymierzenie mu na podstawie art. 109 § 1 pkt 2 u.s.p. kary dyscyplinarnej nagany.

W uzasadnieniu odwołania Minister Sprawiedliwości wskazał, że obwiniona sędzia X. Y. niewątpliwie miała świadomość, że fakt nienadania biegu apelacji od wyroku z dnia 16 listopada 2004 r. w sprawie II K 534/02, której akta przetrzymywała w swoim gabinecie, musiał wynikać z kontrolki uzasadnień za 2005 rok. Skoro poprzedni przewodniczący wydziału i kierowniczka sekretariatu nie interweniowali w przypadku tego uchybienia, to musieli wykonywać swoje obowiązki w zakresie kontroli terminowego przekazywania apelacji sądowi odwoławczemu nieprawidłowo lub w ogóle ich nie wykonywali. Stanowiło to wyraźny sygnał wskazujący na potrzebę przeprowadzenia przez obwinioną szczegółowych czynności kontrolnych w zakresie terminowego przekazywania apelacji sądowi odwoławczemu. Poza tym Minister Sprawiedliwości podniósł, że część zarzutu, od którego uniewinniono sędziego X. Y., dotyczyła apelacji wniesionych w 2005 roku, a więc tych, co do których powinny być stosowne adnotacje w kontrolkach uzasadnień za 2005 rok. Skoro Sąd Apelacyjny – Sąd Dyscyplinarny przyjął, że obwiniona dokonała sprawdzenia kontrolki uzasadnień za rok 2005, to niezrozumiałe jest dlaczego zwolnił ją od odpowiedzialności za niewykrucie nieprawidłowości w tych kontrolkach.

Zdaniem Ministra Sprawiedliwości kara dyscyplinarna upomnienia orzeczona wobec obwinionej jest rażąco niewspółmiernie łagodna.

Kwestionując uznanie przez Sąd Apelacyjny – Sąd Dyscyplinarny przewinienia przypisanego sędziemu W. Z. za przypadek mniejszej wagi, Minister Sprawiedliwości

wyjaśnił, że taka kwalifikacja może być uzasadniona tylko w razie niewielkiej szkodliwości czynu dla wymiaru sprawiedliwości oraz niewielkiego stopnia winy obwinionego. W ocenie Ministra Sprawiedliwości w sprawie żaden z tych warunków nie został spełniony. Wieloletnia przewlekłość postępowania w kilku sprawach musi być uznana za rażącą i wywołującą istotną szkodę dla wymiaru sprawiedliwości. Nie może być też mowy o niskim stopniu winy sędziego W.Z. w sytuacji, w której przez kilka lat nie wypełniał on należycie swych obowiązków.

Sąd Najwyższy – Sąd Dyscyplinarny zważył, co następuje:

1. Rozpoznając odwołanie w stosunku do obwinionej – sędziego X. Y., należy zauważyć, że objęła ona funkcję przewodniczącej wydziału już po wejściu w życie rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 23 lutego 2007 r. – Regulamin urzędowania sądów powszechnych (Dz. U. Nr 38, poz. 249), gdyż – zgodnie § 388 – weszło ono w życie, z pewnymi jedynie wyjątkami, w dniu 3 kwietnia 2007 r. Przewodniczący wydziału, w myśl § 57 pkt 8 tego rozporządzenia, wykonuje czynności nadzorcze, a według § 58 – zapewnia w sądzie pierwszej instancji sprawny przebieg postępowania odwoławczego aż do przedstawienia akt sprawy sądowi odwoławczemu, zgodnie zaś z § 62 – kontroluje (przy pomocy określonych osób) terminowość wykonywania zarządzeń przez sekretariat wydziału. Ponadto § 277 nakłada na przewodniczącego specjalne obowiązki dotyczące spraw karnych. Obwiniona jako przewodnicząca wydziału była więc niewątpliwie zobowiązana do nadzorowania pracy sekretariatu w zakresie terminowego przekazywania apelacji sądowi odwoławczemu.

Jak wiadomo, Sąd Apelacyjny – Sąd Dyscyplinarny ustalił, że obwiniona obejmując stanowisko przewodniczącej wydziału powinna zapoznać się – i zapoznała się – z kontrolkami uzasadnień m.in. za rok 2005, które w ocenie tego Sądu, wyrażonej w związku z rozpatrywaniem odpowiedzialności sędziego W. Z., zawierały braki, uzasadniające podjęcie czynności kontrolnych ze strony przewodniczącego wydziału w świetle poprzednio obowiązującego rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 19 listopada 1987 r. – Regulamin wewnętrznego urzędowania sądów powszechnych (Dz. U. Nr 38, poz. 218 ze zm.), a konkretnie jego § 63 ust. 1 pkt 15, w zw. z § 74 nadal obowiązującego zarządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 12 grudnia 2003 r. w sprawie organizacji i zakresu działania sekretariatów sądowych oraz innych działów administracji sądowej. W tej sytuacji należy podzielić zawarty w odwołaniu zarzut popełnienia błędu przez Sąd Apelacyjny – Sąd Dyscyplinarny przy dokonywaniu ustaleń faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia, polegającego na bezzasadnym przyjęciu, że obwiniona nie miała żadnych informacji o opóźnieniach w przekazywaniu apelacji sądowi odwoławczemu, ani o wadliwej pracy kierowniczkii sekretariatu, i dokonała należytej kontroli terminowego

przekazywania spraw sądowi odwoławczemu. Skoro obwiniona powinna zapoznać się – i zapoznała się – z nasuwającymi zastrzeżeniami co do prawidłowości kontrolkami uzasadnień za rok 2005, a część zarzutu, od którego została uniewinniona dotyczyła apelacji wniesionych właśnie w 2005 roku, to powyższe ustalenia zawarte w zaskarżonym wyroku nasuwają istotne zastrzeżenia co do swej prawidłowości. Zastrzeżenia te wzmacnia spostrzeżenie odwołującego się, że także fakt nienadania biegu apelacji od wyroku z dnia 16 listopada 2004 r. w sprawie II K 534/02, której akta obwiniona przetrzymywała w swoim gabinecie, musiał wynikać z kontrolki uzasadnień za 2005 rok.

Wskazany błąd w ustaleniach faktycznych rzutuje także na orzeczenie co do kary dyscyplinarnej. Orzeczona w zaskarżonym wyroku kara dyscyplinarna została wymierzona obwinionej jedynie za jedno z zarzucanych jej przewinień, gdyby jednak okazało się, że popełniła ona także drugie przewinienie – od którego została w zaskarżonym wyroku wadliwie uniewinniona – orzeczona względem niej kara powinna obejmować oba przewinienia.

Z tych względów zaskarżony wyrok w odniesieniu do sędziego X. Y. na podstawie art. 438 pkt 3 k.p.k. w zw. z art. 128 u.s.p. uchylono, a sprawę w tym zakresie przekazano Sądowi Apelacyjnemu – Sądowi Dyscyplinarnemu do ponownego rozpoznania.

2. Zastosowany w stosunku do sędziego W. Z. przez Sąd Apelacyjny – Sąd Dyscyplinarny art. 109 § 5 u.s.p. pozwala odstąpić od wymierzenia kary w przypadku przewinienia dyscyplinarnego mniejszej wagi, tj. takiego – jak się objaśnia – które cechuje się niewielką szkodliwością czynu dla służby i niewielkim stopniem zawinienia. Należy zgodzić się z odwołującym, że przewinienie dyscyplinarne przypisane sędziemu W. Z. nie ma żadnej z wskazanych cech. Trwająca wiele lat przewlekłość postępowania w kilku sprawach karnych z powodu braku należytego nadzoru obwinionego nad pracą kierowniczką sekretariatu spowodowała niewątpliwie znaczne zakłócenie prawidłowego funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości w dziedzinie prawa karnego (zob. w szczególności art. 2 § 1 pkt 4 k.p.k.), a tym samym wyrządziła wymiarowi sprawiedliwości istotną szkodę. Ze względu na długotrwałe, niemal czteroletnie zaniedbywanie przez obwinionego swych obowiązków związanych z kontrolą pracy kierowniczką sekretariatu, niemożliwe było także przyjęcie niewielkiego stopnia jego zawinienia.

Ponieważ nie było podstaw do zastosowania wobec sędziego W. Z. art. 109 § 5 u.s.p., należało wymierzyć mu za popełnione przewinienie karę dyscyplinarną. Na wymiar nałożonej na niego kary powinno jednak mieć istotny wpływ – jako okoliczność łagodząca – to, że podczas pełnienia funkcji przewodniczącego wydziału był on bardzo obciążony obowiązkami związanymi z orzekaniem; miał od 3 do 4 wokand tygodniowo. Jego wyjątkowo ofiarna praca w zakresie wykraczającym poza

obowiązki przewodniczącego wydziału pozwalała wymierzyć mu najłagodniejszą z kar wymienionych w art. 109 § 1 u.s.p.

Z powyższych względów zaskarżony wyrok w odniesieniu do sędziego W. Z. na podstawie art. 438 pkt 4 k.p.k. w zw. z art. 128 u.s.p. zmieniono w ten sposób, że opierając się na art. 109 § 1 pkt u.s.p. wymierzono mu karę dyscyplinarną upomnienia.